

Олена Росстальна (Чернігів)

ІМІТУВАННЯ ТВОРЧОГО ЖИТТЯ ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕРОЇНІ SHORT STORY Т. ГАРДІ «AN IMAGINATIVE WOMAN»

Збірка short stories Томаса Гарді «Life's Little Ironies» включає твори написані в кінці 1880-х – на початку 1890-х років, проте при укладанні «Life's Little Ironies» та збірки «Wessex Tales» відбулися певні зміни.

Так, у виданні 1912 р. (видавництво «Макміллан») Т.Гарді перемістив short stories «A Tradition of Eighteen Hundred and Four», «The Melancholy Hussar of the German Legion» із збірки «Life's Little Ironies» до «Wessex Tales», оскільки, за словами автора, ці історії «мають бути саме тут» [4; 97]. Тоді як short story «An Imaginative Woman» він перемістив із збірки «Wessex Tales» в «Life's Little Ironies», адже в цьому творі, за словами Гарді, йшлося про так званий «жарт природи» [4; 97].

<i>Wessex Tales</i> (London : Osgood McIlvaine, 1896)	<i>Life's Little Ironies</i> (New York : Harper & Brothers, 1894) (London : Osgood, McIlvaine, 1896)
The Three Strangers The Withered Arm Fellow-Townsmen Interlopers at the Knap An Imaginative Woman → The Distracted Preacher	← A Tradition of Eighteen Hundred and Four ← The Melancholy Hussar The Son's Veto For Conscience' Sake A Tragedy of Two Ambitions On the Western Circuit To Please His Wife The Fiddler of the Reels A Few Crusted Characters

<i>Wessex Tales</i> (London : Macmillan, 1912)	<i>Life's Little Ironies</i> (London : Macmillan, 1912)
The Three Strangers A Tradition of Eighteen Hundred and Four The Melancholy Hussar The Withered Arm Fellow-Townsmen Interlopers at the Knap The Distracted Preacher	An Imaginative Woman The Son's Veto For Conscience' Sake A Tragedy of Two Ambitions On the Western Circuit To Please His Wife The Fiddler of the Reels A Few Crusted Characters

Таку зміну можна назвати концептуальною, оскільки, за слушним зауваженням Крістін Бреді, саме «An Imaginative Woman» (1893) дає ключ для розуміння збірки «Life's Little Ironies» [1; 98].

«An Imaginative Woman» – один з небагатьох short story Т. Гарді, що доволі часто ставав предметом вивчення літературознавців. Окрім загальних досліджень малої прози письменника, здійснених Крістін Бреді (К. Brady «The Short Stories of Thomas Hardy») й Софі Гілмартін та Родом Менгхемом (S. Gilmartin, R. Mengham «Thomas Hardy's Shorter Fiction»), вивчення окремих художніх деталей, образів і мотивів презентовані в роботах Альберта Гверерда (Guerard A. J. «Thomas Hardy. The novels and stories»), Рут Фірроп (Firro R. A. «Folkways in Thomas Hardy») та Арлін Джексон (Jackson A. M. «Photography as Style and Metaphor in the Art of Thomas Hardy»). Досліджуючи роль фольклорних мотивів у творчому доробку Т. Гарді, Р. Фірроп звертає увагу на інтерпретацію автором у short story народних вірувань, А. Гверерд

розглядає «An Imaginative Woman» як дослідження людської самотності. А. Джексон визначає важливу роль символу фотографії для розуміння задуму твору. Проте окремі аспекти, важливі для розуміння проблематики short story, збірки «Life's Little Ironies» та творчого методу Т. Гарді, взагалі залишилися поза увагою дослідників, а відтак існує необхідність їх подальшого вивчення.

Метою проведеної літературознавчої розвідки є дослідження специфіки життєвої позиції героїні short story «An Imaginative Woman».

У першому варіанті цей short story мав назву «A Woman of Imagination» (дослівний переклад «Жінка з уявою»), проте зміна назви на «An Imaginative Woman» залишає можливість подвійного розуміння. Оскільки англійський прикметник «imaginative» має кілька значень, назва твору може розумітися як «Жінка з уявою» або «Вигадана жінка»/ «Жінка, яку вигадали». На нашу думку, саме другий варіант якнайкраще відповідає ідейному задуму твору та дозволяє визначити характер життєвої позиції героїні як імітування.

Елла Марчмілл, дружина заможного торговця зброєю Вільяма Марчмілла й мати трьох дітей, – мрійлива та меланхолійна особа, схильна до «delicate and ethereal emotions in imaginative occupations, daydreams, and night-sighs» [5; 2]. Оповідач називає героїню «a votary of the muse», «an impressionable, palpitating creature» [5; 1]. Читання романтичних книжок, мрії та власні проби пера ніби відносять Еллу в чарівний світ, де немає місця щоденним клопотам і турботам.

Прості й грубуваті манери Еллиного чоловіка контрастують з її витонченістю та піднесеністю. Вільям Марчмілл, «usually kind and tolerant to her» [5; 2], турбується про фізичний комфорт своєї родини, проте його не цікавлять емоційні переживання дружини. Так само й Елла мало переймається справами чоловіка. Його заняття, торгівля зброєю, видаються жінці чимось непристойним. Дружина не бере участі у «social activities» чоловіка. Повна несумісність двох людей робить їх зовсім чужими. Оповідач характеризує різницю між героями як контраст зовнішності та вдачі: «In age well-balanced, in personal appearance fairly matched, and in domestic requirements conformable, in temper this couple differed, though even here they did not often clash, he being equable, if not lymphatic, and she decidedly nervous and sanguine. It was to their tastes and fancies, those smallest, greatest particulars, that no common denominator could be applied» [5; 1]. Таке протиставлення акцентується за допомогою значення імені героїні. Ім'я «Елла» має давньогерманське походження і означає: «інша, чужинка». Для місіс Марчмілл писання віршів, які вона друкує під чоловічим псевдонімом, та захоплення поетом Робертом Тревом стають способом втечі від оточуючої дійсності. За збігом обставин, відпочиваючи на морському узбережжі, родина Марчміллів винаймає будинок, в якому раніше мешкав Трев. Важливо відзначити, що оповідач визначає Елліне ставлення до шлюбу за допомогою словосполучення «getting life-leased» (отримати засоби до існування) замість «getting married» (вийти заміж), а Вільяма Марчмілла називає від імені Елли «her proprietor» (її власник) замість «her husband» (її чоловік). Жінка зневажливо ставиться до заняття чоловіка, проте це не заважає їй жити за його рахунок. Таке прагматично-приземлене ставлення до шлюбу контрастує з романтично-екзальтованими почуттями героїні до Роберта Трева.

Захоплення Елли поетом – своєрідний результат невдоволення шлюбом і свідчення духовної незрілості жінки. Прив'язаність до невідомого чоловіка – радше варіант юнацького максималізму, аніж прагнення любити когось. Яскравим свідченням імпульсивності натури Елли є перші її дії в орендованому будинку. Відіславши дітей на берег з нянькою, героїня починає «testing the reflecting powers of the mirror in the wardrobe door» [5; 3]. На нашу думку, сцена з дзеркалом має символічне значення. Граючи з дзеркалом у кімнаті Трева, Елла ніби намагається зазирнути в життя поета. В міфопоетичній традиції дзеркало здавна наділялося магичними функціями. За повір'ями, дзеркало могло утримувати душу чи життєву енергію людини [8; 290]. Дзеркало, що в багатьох культурних традиціях вважалося переходом до іншого світу [8; 290], стає для місіс Марчмілл уособленням переходу до життя письменника.

Важливо відмітити, що Елла сприймає Трева передусім як поета, а потім, як чоловіка. Таке ставлення створює дивовижну еклетику почуттів – поєднання сексуального бажання й заздрість поетичному таланту чоловіка та бажання писати так, як він.

Героїня складає уявлення про Трева на основі своїх мрій та розповідей хазяйки будинку. Портрет поета, змальований місіс Гупер, – доволі стереотипне зображення творчої людини. За її словами, Трев «*pessimist...shy, good, kind young fellow... of sensitive nature*» [5; 4–5]. Певні деталі до портрета героя додає й опис місця розташування дому місіс Гупер, в якому і винаймав кімнати Трев. На протигагу загальноприйнятій традиції приїздити до моря в теплі пори року, поет проводить тут зими, коли, за словами хазяйки, «*the south-westerly gales are beating against the door, and the sea washes over the Parade, and there's not a soul in the place, than he does now in the season*» [5; 3]. Прагнення усамітнення та захоплення картинами бурхливого моря видають романтичну натуру поета та разом з тим символізують пристрасну природу його душі.

Романтично-емоційні вірші Роберта Трева захоплюють Еллу та викликають своєрідну «професійну заздрість» жінки, яка пробує свої сили в поезії. Як і Трев, місіс Марчмілл робить джерелом своєї творчості чужі емоції й переживання. Так, трагічні випадки, що давали поштовх їхній фантазії, обоє брали не з власного досвіду, а з газет. За словами оповідача, «*both of them, had, in fact, been struck by a tragic incident reported in the daily papers, and had used it simultaneously as an inspiration*» [5; 4], а відтак їхні поезії були надруковані на одній сторінці, проте вірші Елли були розташовані на нижній половині сторінки дрібнішим шрифтом – своєрідна вказівка на різний рівень поетичного таланту й майстерності.

Елла, яка видає свої вірші під чоловічим псевдонімом Джона Айві (John Ivy), ніби «маскує» за ним своє жіноче ество, створює ілюзію іншого життя. Дуже показовим у цьому контексті є тлумачення її прізвища-псевдоніма. Символічне значення рослини, що відповідає англійському іменнику «*ivy*» – «плющ», ілюструє характер заочних відносин між Еллою та Тревом як паразитичний. Подібно до плюща, який обвивається навколо дерев, Елла намагається наслідувати творчу манеру поета, проте їй бракує таланту. Особливого потрактування значенню прізвища-псевдоніма надає звернення до міфопоетичної традиції. В багатьох культурних традиціях плющ, як і всі вічнозелені рослини, символізує безсмертя. Для Елли поезія – своєрідний засіб залишити по собі певну згадку, а відтак стати безсмертною. Окрім того, в семітській міфології листок цієї рослини мав фалічне значення, символізував чоловічу трійцю. Обираючи чоловічий псевдонім, Елла акцентує відмову від жіночого життя та виконання традиційної жіночих функцій (дружина, мати).

Ще одним варіантом імітування Еллою життя Роберта Трева є сцена з приміркою його плаща та капелюха. Вдягаючи вбрання поета, жінка молиться, щоб це надихнуло її на написання гарних віршів, проте «*the consciousness of her weakness beside him made her feel quite sick*» [5; 7]. Така суміш сексуальних фантазій, заздрощів та інтелектуального захоплення яскраво виявляється у церемонії підготовки перегляду фотографії Трева, яка нагадує приготування до фізичної близькості з чоловіком. Елла роздягається, вдягає пеньюар та звертається до зображення, ніби до коханця «*in a lowest, richest, tenderest tone: «And it's you who've so cruelly eclipsed me these many times!»*» [5; 10]. Ще більш емоційно виразне зображення сексуального бажання місіс Марчмілл бачимо у перечитуванні нею чернеток поета на шпалерах. Власне у сексуальних фантазіях Елла сприймає Трева як поета, а тому в описі імітування близькості з ним – пестошів рядків написаних на шпалерах – присутня велика кількість слів із галузі поезії та літературознавства: *phrases, couplets, bouts-rimes, beginnings and middles of lines, Shelley's scraps*. Штучність та безплідність уявних стосунків з Тревом підкреслює «вторгнення» Вільяма Марчмілла в інтимно-літературну ідилію. Поява чоловіка, який гарно провів час на розважальній морській прогулянці та попоїв, його цілунок та слова «*I wanted to be with you tonight*» [5; 12] – незауальований натяк на бажання провести ніч у кімнаті дружини – контрастують з романтично-емоційними порухами Елли. Фізична близькість з чоловіком (він прокидається в кімнаті дружини, а отже, проводить з нею ніч) – своєрідне заперечення та осквернення почуття героїні до Трева, яке яскраво проявляється у ставленні Елли до дітей.

Вперше читач бачить героїню під час прогулянки з дітьми. Проте жінка, занурена у книгу, не звертає на них уваги, «*being considerably further ahead with the nurse*» [5; 1]. Надалі материнські обов'язки, турботи про родину ніби протиставляються поетичному захопленню місіс Марчмілл, обтяжують її. Такий своєрідний контраст найяскравіше проявляється в описі обставин видання поетичної збірки Елли. Як зазначає оповідач, «*a few reviews noticed her poor*

little volume; but nobody talked of it, nobody bought it, and it fell dead in a fortnight – if it had ever been alive» [5; 4]. Створення збірки, викликане бажанням повторити успіх Трева, порівнюється з народженням мертвої дитини, що символізує передусім відсутність у поетеси таланта. Специфічним підсумком цього епізоду поетичної кар'єри жінки стає вагітність четвертою дитиною – ще один спосіб контрастування безплідності життя, вигаданого Еллою, та її реального існування.

Ставлення жінки до своїх дітей прямо протилежне наростанню її захоплення Тревом. Вона усвідомлює, що стала дбати про них «half as much as usual» та бачити в них образ їхнього батька. Діти – символічне уособлення сексуального зв'язку Елли з чоловіком, який не має відношення до її духовного життя [1; 102]. Саме тому смерть жінки при пологах теж набуває особливого змісту. Дисгармонія її внутрішнього та зовнішнього життя має своїм наслідком фізичні страждання та смерть. Назва твору у варіантах перекладу «Вигадана жінка» / «Жінка, яку вигадали» – найкраща ілюстрація життєвої позиції героїні. Прагнучи жити у світі, створеному власною уявою, Елла замінює своє життя імітуванням чужого, тим самим ніби перетворюючись на іншу, вигадану людину, якої насправді не існує. Проте ця ілюзія має наслідок у реальному житті. Марчмілл, який нібито відкриває для себе правду про зраду Елли через два роки після її смерті, переносить вигадане жінкою життя в реальність. Випадкова знайшовши фото Трева, він вважає свою дитину сином померлого поета.

Ситуація, змальована у творі, багато в чому нагадує історію, викладену в short story «Squire Petrick's Lady» зі збірки «A Group of Noble Dames» (1891). Хвора уява Аннетти та фантазії Елли роблять їхніх дітей сиротами. Втративши матерів, вони стають непотрібними батькам. Проте, якщо у ситуації з Аннеттою мова йде про соціальні перепони, «An Imaginative Woman» оповідає про нещасливий шлюб. Деструктивні наслідки спроби втекти від реальності знаходять вихід у так званому «жарті природи».

«Trick of nature», коли дитини виявилася схожою не на свого біологічного батька (Вільяма Марчмілла), а на чоловіка, про якого мріяла дружина (Роберта Трева), набуває в інтерпретації Т. Гарді не медико-біологічного, а фольклорного характеру. Своім твором він ніби підтверджує відоме народне повір'я, що всі попередні та нинішні події батьків впливають на фізичні характеристики ще ненародженої дитини [1; 103]. Цю ідею знаходимо і у вірші Т. Гарді «San Sebastian» (1898) з циклу «Wessex Poems». Герой цієї балади, колишній військовий, бачить в очах своєї доньки очі дівчини, яку він згвалтував під час війни.

Ще однією з таємниць, яку Т. Гарді залишає нерозкритою для читача, є питання, чи була Елла Марчмілл тією жінкою, яку шукав Трев, та через нерозділене кохання до якої зчинив самогубство. Письменник не дає відповіді на це питання. Така незавершеність задає тональність всій збірці. Підкреслюючи контраст між реальним і вигаданим, очікуваним і тим, що відбувається, життям і грою в життя, автор робить реквіємом цього ілюзорного кохання уривок із сонету Д. Г. Россетті з символічною назвою «Stillborn Love» («Мертвонароджене кохання»).

Будуючи своє життя як імітування чужого, не маючи ані сил, ані бажання визнати себе поганою поетесою, екзальтована героїня short story «An Imaginative Woman» прирікає себе на загибель. Крах вигаданого життя через самогубство Трева має резонансом смерть у житті реальному.

Звернення автором до теми мистецтва, проблем нещасливого шлюбу та нереалізованості амбіцій презентовані у «An Imaginative Woman» за допомогою багаторівневих протиставлень й контрастів, символізму деталей та ономаатологічної складової. Все це робить short story одним із найкращих творів цього гатунку в творчому доробку Т. Гарді, який А. Джексон визначає як приклад авангардної прози з використанням «наукових» теорій [6; 103].

Література:

1. Brady K. The Short Stories of Thomas Hardy / Kristin Brady. – New-York : St. Martin's Press, 1982. – xii, 235 p.
2. Firor R. A. Folkways in Thomas Hardy / Ruth A. Firor. – New York : Barnes & Co., 1962. – 357 p.

3. Gilmartin S. Thomas Hardy's Shorter Fiction / Gilmartin S., Mengham R. – Edinburgh : Edinburgh University Press Ltd, 2007. – 144 p.
4. Guerard A. J. Thomas Hardy. The novels and stories / Albert J. Guerard. – Cambridge : Harvard univ. press, 1949. – xii, 177 p.
5. Hardy T. Selected short stories : [short stories] / Thomas Hardy. – Hertfordshire : Wordsworth Edition Ltd, 1996. – 180 p.
6. Jackson A. M. Photography as Style and Metaphor in the Art of Thomas Hardy / Arlene M. Jackson // Thomas Hardy annual. – 1984. – № 2. – P. 91–109.
7. Orel H. The Victorian short story : Development and Triumph of a literary genre / Harold Orel. – Cambridge : Cambridge univ.press, 1988. – ix, 213 p.
8. Энциклопедический словарь символов / [авт.-сост. Н. А. Истомина]. – М. : ООО «Издательство АСТ» : ООО «Издательство Астрель», 2003. – 1056 с.

The Imitation of Creative Life as a Way of Realization for the Heroine in the Short Story «An Imaginative Woman» by Thomas Hardy

The short story is dedicated to the problems of art, unhappy marriage and unrealized ambitions presented with the help of multilevel oppositions and contrasts, symbolic details and anthroponyms. Living her life as an imitation of another person's life the heroine dies. The failure of her imaginative life causes her death in reality.

Владислава Кузєбна (Черкаси)

СПЕЦИФІКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У НАРАТИВНІЙ СТРУКТУРІ ТВОРУ «ВАЙНСБУРГ, ОГАЙО»

Від самого початку публікації (1919) і до сьогоднішнього дня новелістичний цикл Шервуда Андерсона «Вайнсбург, Огайо» постійно знаходиться в полі зору переважно американських критиків і літературознавців. Упродовж досить тривалого періоду часу з'являлася велика кількість наукових розвідок і монографічних досліджень, присвячених висвітленню різноманітних аспектів творчості письменника та аналізу багатопланової структури твору. Так, Едвін Фасел [8] і Карлос Бейкер [6] аналізували твір в межах традиції *Bildungsroman*, а відтак зосереджували увагу виключно на постаті одного протагоніста (Джорджа Віларда), вважаючи його стрижневою фігурою. Протилежної точки зору дотримувався Девід Д. Андерсон [1], зазначаючи, що роль Джорджа Віларда є другорядною, отже відводячи центральне місце персонажу кожної окремої новели. Дослідник вважав, що для адекватного розуміння новелістичного циклу, як самостійного завершеного твору необхідно приділити відповідну увагу аналізу певного індивідуума, а також з'ясувати сутність його екзистенції в межах наративної структури твору. Але слід наголосити, що максимум критичної уваги було приділено аналізу протагоністів чоловічої статі, натомість малочисельна жіноча аудиторія твору залишається поза увагою критичної думки і не набуває належного висвітлення. Літературна розвідка Кріс Браунінг «Kate Swift: Sherwood Anderson's Creative Eros» є чи не єдиною спробою дослідити ставлення автора до жінки-персонажа. Авторка статті висуває гіпотезу, згідно з якою портрет Кейт Свіфт є для Андерсона втіленням жіночого ідеалу [див.: 7]. Але якщо вважати таке припущення релевантним, доречно виникають запитання, чому письменник свідомо прирікає Кейт на страждання та усамітнення в провінційному містечку, а також наскільки символічними є подібні портретні патерни для твору «Вайнсбург, Огайо».

Відтак, *мета* нашої розвідки обумовлена актуальністю проблеми репрезентації жіночих образів в художніх творах і полягає у спробі дослідити специфіку їх реалізації в творі Ш. Андерсона «Вайнсбург, Огайо».

Одна з характерних ознак палітри жіночих образів, репрезентованих в наративі твору, це – монотиповість. Цей факт обумовлений тим, що Андерсон створює образи, які є експліцитною проекцією життя його матері, сестри та дружин, тобто тільки тих жінок, які в тій чи іншій мірі